

Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties

22-3-200

pt.

16

6 mar 29/3 / CVIN

M/CIV ?

Nr. : 1820273/01

Aan : De voorzitter en de leden van het CVIN
(zie bijgevoegde verzendlijst)

Van : Het Hoofd van de Binnenlandse Veiligheidsdienst *He C-71*

Datum : 27 maart 2002

Betreft : Dreigingsanalyse Irak

Sinds de terroristische aanslagen in de Verenigde Staten op 11 september 2001 en het militaire ingrijpen van de Verenigde Staten in Afghanistan wordt veelvuldig gespeculeerd over de zogenaemde 'tweede fase' van de door de Verenigde Staten geproclameerde strijd tegen het terrorisme. Irak wordt in dit kader herhaaldelijk genoemd als mogelijk volgend doelwit.

Hoewel een militair ingrijpen in Irak niet op zeer korte termijn te verwachten is, brengt de BVD nu reeds de risico's in kaart die zouden kunnen voortvloeien uit een militair conflict tussen de Verenigde Staten en Irak.

In bijgaande dreigingsanalyse wordt op basis van de thans beschikbare informatie een inschatting gemaakt van de mogelijkheid dat er op afzienbare termijn een militaire interventie in Irak plaats vindt en van de gevolgen die dit heeft voor de Nederlandse nationale veiligheid.

Naar verwachting zal een aanval van de Verenigde Staten op Irak niet vóór de tweede helft van mei 2002 plaats vinden.

In het geval dat het tot een gewapend conflict komt tussen de Verenigde Staten en Irak, is binnen de Iraakse gemeenschap in Nederland geen grootschalige onrust te verwachten. Betrokkenheid bij het leed van de Iraakse bevolking leidt mogelijk tot vormen van protest, maar deze zullen naar alle waarschijnlijkheid vreedzaam van karakter zijn. De val van het regime van Saddam Hussein zal over het algemeen worden toegejuigd.

De inschatting is dat de meeste allochtone gemeenschappen in Nederland zich afzijdig zullen houden. Wel wordt het mogelijk geacht dat een aanval op Irak leidt tot manifestaties van afkeuring in meer radicaal-islamitische kringen. Op basis van ervaringen in het verleden valt dan te denken aan personen uit de Marokkaanse gemeenschap.

Omdat Irak op een aanval door de Verenigde Staten mogelijk zal reageren met een vergeldingsactie tegen Israël, bestaat de mogelijkheid dat het conflict escaleert. In dat geval ontstaat wellicht ook in Nederland een andere veiligheidssituatie. De BVD zal in alle gevallen actuele veiligheidsrapportages

verzorgen. De BVD beoogt in verband met de ontwikkelingen de samenwerking met het ministerie van Buitenlandse Zaken en de MID verder te intensiveren.

Omdat een aanval van de Verenigde Staten voor radicale moslims zoals strijders van het Al Q'aida-netwerk een bevestiging is van de in hun ogen ongewenste inmenging van de Verenigde Staten in de Golfregio, kan niet worden uitgesloten dat een gewapend conflict tussen de Verenigde Staten en Irak voor leden van het Al-Q'aida-netwerk aanleiding is om opnieuw aanslagen te plegen. Tot op heden zijn hiervoor echter geen concrete aanwijzingen.

27 maart 2002

Verzendlijst bij brief nr. 1820273/01

✓ Ministerie van Algemene Zaken
Coördinator CVIN
De heer drs. W.J. Kuijken
Binnenhof 20
2513 AA Den Haag

Ministerie van Algemene Zaken
Plv. Coördinator drs. R.K. Visser
Binnenhof 20
2513 AA Den Haag

Ministerie van Algemene Zaken
Secretaris CVIN
De heer [REDACTED]
Binnenhof 20
2513 AA Den Haag

Militaire Inlichtingendienst
Directeur
Generaal-majoor J.A. van Reijn
Plein 4 (kamer B 16-A)
2511 CR Den Haag

Ministerie van Buitenlandse Zaken
Plv. Directeur-general Politieke Zaken
De heer mr. [REDACTED]
Bezuidenhoutseweg 67
2594 AC Den Haag

Ministerie van Justitie
Directeur-generaal Rechtshandhaving
De heer mr. drs. C.W.M. Dessens
Schedeldoekshaven 100
2511 EX Den Haag

Binnenlandse Veiligheidsdienst

DREIGINGSANALYSE IRAK

(d.d. 20 maart 2002)

1. Inleiding

Bijgaand treft u een actuele dreigingsanalyse aan met betrekking tot de internationale ontwikkelingen in relatie tot Irak. In deze dreigingsanalyse wordt een inschatting gemaakt van de mogelijkheid dat er op afzienbare termijn een gewapend conflict ontstaat tussen de Verenigde Staten en Irak en van de gevolgen die dit heeft voor de **Nederlandse nationale veiligheid**.

In paragraaf 2 wordt allereerst ingegaan op de ontwikkelingen in relatie tot Irak sinds de terroristische aanslagen in de Verenigde Staten op 11 september 2001. Vervolgens wordt in paragraaf 3 een beeld geschetst van de vermoedelijke ontwikkelingen gedurende de komende maanden. In paragraaf 4 worden drie scenario's uiteen gezet ten aanzien van een mogelijke militaire interventie. In paragraaf 5 wordt een overzicht gegeven van de te verwachten internationale reacties in geval van een militair conflict, in paragraaf 6 worden de te verwachten reacties in Nederland weergegeven.

Gelet op de ontwikkelingen in relatie tot Irak beoogt de BVD de samenwerking met het ministerie van Buitenlandse Zaken en de MID verder te intensiveren. Deze dreigingsanalyse kan daarvoor mede als aanleiding dienen.

2. Ontwikkelingen sinds 11 september 2001

2.1. *Het beleid van de regering-Bush*

Sinds de aanslagen op 11 september 2001 wordt Irak herhaaldelijk genoemd als doelwit in de Amerikaanse strijd tegen het terrorisme. Het dictatoriale regime van Saddam Hussein, waarvan wordt uitgegaan dat het zich blijft inspannen om massavernietigingswapens te produceren en zich verzet tegen iedere poging tot inspectie van zijn nucleaire en chemische faciliteiten, wordt door de Amerikaanse regering gezien als een grote bedreiging. Verschillende leden van de Republikeinse Partij, inclusief enkele leden van de regering-Bush, dringen al jaren aan op een Amerikaanse inspanning teneinde de omverwerping te bewerkstelligen van het regime in Bagdad. Recentelijk heeft ook de Amerikaanse minister van Buitenlandse Zaken Colin Powell, die bekend staat om zijn gematigde, op internationaal overleg gerichte visie, laten weten dat zijn beleid jegens Irak is gericht op 'regime change'.

Een groot aantal recente uitspraken van vertegenwoordigers van de regering in Washington duidt op het voornemen de breed gedragen afkeer van het terrorisme te benutten als rechtvaardigingsgrond voor een militaire actie tegen het bewind van Saddam Hussein. Dat Bagdad geen steun verleent aan religieus geïnspireerd terrorisme is voor Washington niet voldoende grond om af te zien van maatregelen tegen Irak. Amerikaanse politici en

regeringswoordvoerders benadrukken telkens de onvoorspelbaarheid en de onbezonnenheid van het Iraakse bewind. De dreiging die uitgaat van de 'schurkenstaat' Irak valt dan ook binnen de door hen gehanteerde definitie van 'terrorisme' en 'terreur'. Zeer bewust impliceert de regering-Bush dat de assertieve buitenlandse politiek die Washington sinds 11 september voert zich niet zal beperken tot de strijd tegen islamitisch terrorisme, maar zich zal uitstrekken tot iedere geweldsdreiging jegens de belangen van de Verenigde Staten. Niet voor niets noemde president Bush Irak, Iran en Noord-Korea, staten die de vrije wereld zouden bedreigen met chemische, biologische of nucleaire wapens, in zijn State of the Union een 'As van het Kwaad'.

2.2. Irak en massavernietigingswapens

Derhalve is duidelijk dat de Verenigde Staten, anders dan in het verleden, niet meer uitsluitend afhankelijk zijn van het argument dat Irak de VN-resoluties m.b.t. tot de wapeninspecties niet naleeft. De aanslagen op 11 september hebben de VS een nieuw argument verschaft ter legitimatie van een militaire interventie: de (grensoverschrijdende) terroristische dreiging die uitgaat van het feit dat Irak over massavernietigingswapens beschikt.

Sinds het vertrek van de UNSCOM-inspecteurs in 1998 heeft de internationale gemeenschap geen goed zicht meer op de staat van de programma's voor massavernietigingswapens in Irak. In december 1999 is een nieuw inspectieregime door de Verenigde Naties opgezet (UNMOVIC), maar Irak heeft tot nu toe geen inspecties toegestaan.

2.3. Opstelling internationale gemeenschap

Anders dan tijdens de Golfoorlog in 1991 bestaat er internationaal geen consensus over de wenselijkheid van een interventie in Irak. De pogingen van de Verenigde Staten om een militair ingrijpen in Irak te legitimeren door Irak af te schilderen als een staat die het terrorisme steunt, stuiten op grote weerstand in de internationale gemeenschap. Verschillende Europese en Arabische bewindslieden hebben in de afgelopen maanden publiekelijk afstand genomen van de assertieve politiek van de Verenigde Staten ten aanzien van het regime in Bagdad, die zij zagen als een uiting van een uitgesproken unilateralistische reflex binnen de regering-Bush.

De Verenigde Staten hechten aan deelname van tenminste één of enkele Europese landen aan een interventie, al was het alleen maar om een indruk van internationaal-rechtelijke legitimiteit van hun optreden te doen postvatten. Zoals het er nu naar uit ziet kunnen de Verenigde Staten in ieder geval op de steun van Groot-Brittannië rekenen. Duitsland heeft verklaard dat het de VS zal steunen, mits een interventie plaats vindt met een mandaat van de Verenigde Naties. Van de Europese landen hebben Spanje, Frankrijk en ook Duitsland zich openlijk uitgesproken tegen een eigenmachtig optreden door de Verenigde Staten.

Verder hebben Rusland en China zich tegen een aanval op Irak uitgesproken.

Een overhaaste militaire actie tegen Irak zou kunnen leiden tot een uiteenvallen van de internationale coalitie tegen het terrorisme. Veel méér dan haar voorganger geeft de huidige Amerikaanse regering echter de voorkeur aan een 'unilateralistische' benadering van internationale problemen. In de internationale pers wordt dan ook gespeculeerd over een eenzijdige Amerikaanse beslissing op te treden tegen het regime in Bagdad. Een Amerikaans ingrijpen zonder enige internationale steun lijkt echter niet tot de mogelijkheden te behoren.

2.4. Opstelling buurlanden Irak

Indien de Amerikanen luchtaanvallen op Irak willen uitvoeren, dan zullen zij gebruik willen (moeten) maken van hun militaire faciliteiten in Turkije, Saudi-Arabië, Koeweit en Bahrein. Indien zij de luchtaanvallen uitvoeren vanaf vliegkampschepen in de Perzische Golf of de Arabische Zee, dan nog zullen de Amerikaanse vliegtuigen gebruik moeten maken van het luchtruim van de buurlanden van Irak. Steun van de landen in de regio is voor de VS daarom van groot belang.

De leiders van alle buurstaten van Irak zien de onvoorspelbare en agressieve dictator in Bagdad als een bedreiging, en zij zouden de val van Saddam Hussein daarom toejuichen. Toch zijn zij niet geneigd een Amerikaanse militaire interventie te steunen, om redenen die uiteenlopen van economische motieven (oliehandel, vluchtelingenstroom) tot de gevolgen van de eventuele val van Saddam Hussein voor de stabiliteit in de regio. De regimes van de Arabische staten moeten rekening houden met een fel anti-westerse publieke opinie en binnenlandse onrust bij een onverhoedse aanval op Irak. Veel Arabieren zien de westerse, vooral Amerikaanse, buitenlandse politiek als een samenzwering tegen de islam en de Arabische wereld. De Arabische media halen keer op keer de VN-sancties tegen Irak aan als voorbeeld van de westerse pogingen de ontwikkeling van een Arabisch en islamitisch land te dwarsbomen. Uit angst voor een hevige reactie van de eigen publieke opinie verzetten vrijwel alle buurlanden van Irak, inclusief Iraks aartsvijand Saudi-Arabië, zich daarom vooralsnog publiekelijk tegen een Amerikaanse aanval op Irak. Voor zover bekend is geworden heeft de Amerikaanse vice-president Dick Cheney tijdens zijn recente rondreis door de regio dan ook weinig steun gekregen voor de Amerikaanse interventieplannen. De oppositie tegen Amerikaans ingrijpen wordt echter vooral ingegeven door eigenbelang – naar verwachting zal geen van de landen in de regio zich daadwerkelijk tegen een interventie door de VS verzetten.

2.5. De houding van het Iraakse regime

De Iraakse regering vertoont sinds 11 september een zekere mate van nervositeit naar aanleiding van de Amerikaanse politiek. Bagdad heeft een aantal militaire noodmaatregelen genomen als voorbereiding op een militaire aanval. Bovendien houdt Saddam Hussein er

rekening mee dat hij wordt gedood bij een militaire actie tegen zijn regime, zo blijkt uit berichten van inlichtingendiensten. In dat kader heeft hij zijn zoon Uday opgedragen loyaal te zijn aan diens jongere broer Qusay, die hij heeft aangewezen als erfopvolger. [REDACTED]

De Iraakse buitenlandse politiek is er op gericht een militaire aanval te voorkomen. In dat kader stelt Bagdad alles in het werk de banden met de buurlanden aan te halen. De Iraakse minister van Buitenlandse Zaken Sabri Al-Hadithi bracht in januari 2002 een succesvol bezoek aan de oude vijand Iran. Al eerder werden de banden met het rivaliserende Ba'ath-regime in Syrië hersteld. Vice-premier Tariq Aziz bezocht tezelfdertijd Rusland en China en de rondreis van Cheney viel samen met een zelfde reeks bezoeken door Sabri-Al Hadithi.

Ook tracht Irak de internationale gemeenschap gunstig te stemmen door het toelaten van een VN-inspecteur van de mensenrechten, voor de eerste keer sinds Max van der Stoep in 1992 een vernietigend rapport uitbracht, en door te laten doorschemeren dat Irak mogelijk zal instemmen met nieuwe wapeninspecties, zij het onder stricte voorwaarden. Dit laatste moet echter vooral worden gezien als een poging van het Iraakse regime om de uitvoering van de Amerikaanse plannen te vertragen.

3. Agenda voor de komende maanden

3.1. Tijdpad

De vraag lijkt niet zozeer of de Verenigde Staten Irak zullen aanvallen, maar *wanneer* en *hoe*. Een militaire interventie door de VS is echter niet op korte termijn te verwachten. De agenda voor de komende maanden ziet er globaal als volgt uit:

- Momenteel onderhandelt Irak met de Verenigde Naties over hervatting van de wapeninspecties. De Iraakse vice-president Ramadan, die hervatting van de wapeninspecties eerder had uitgesloten, heeft laten weten dat Irak mogelijk toch inspecteurs zal toelaten, mits van tevoren bekend wordt gemaakt wanneer en waar de inspecties zullen plaats vinden.
- Naar verluid zal in april overleg plaats vinden tussen de Amerikaanse president Bush en de Britse premier Blair. Rond die tijd worden mogelijk documenten vrijgegeven die zouden aantonen dat Irak doorgaat met de ontwikkeling van massavernietigingswapens (waaronder zogenaamde 'vuile bommen').
- Vervolgens wordt in mei in de Veiligheidsraad van de Verenigde Naties opnieuw gesproken over de wapeninspecties in Irak en de daaraan verbonden sancties.

Op dit moment is de inschatting dat een aanval door de Verenigde Staten niet vóór de tweede helft van mei 2002 zal plaatsvinden.

Er wordt gespeculeerd dat een aanval door de VS pas in november 2002 plaats vindt. Dit zou verband houden met de in die maand te houden verkiezingen voor het Amerikaanse congres. Politieke analisten zijn het echter niet met elkaar eens. Volgens sommigen zou een aanval op Irak vóór de verkiezingen de positie van president Bush versterken en dus gunstig zijn voor de Republikeinen in het Congres, volgens anderen is een interventie in Irak zo'n risicovolle operatie, dat beter gewacht kan worden tot na de verkiezingen.

Een andere optie is dat een Interventie in Irak op de (middel-)lange baan wordt geschoven (bijvoorbeeld omdat Irak toch weer wapeninspecties toelaat) en dat de VS besluiten om 'fase twee' van de strijd tegen het terrorisme in Somalië te laten plaats vinden.

3.2. Wapeninspecties

Gelet op de reacties in de internationale gemeenschap volstaat een verwijzing naar de internationale strijd tegen het terrorisme niet als rechtvaardigingsgrond voor een militaire aanval op Irak. Van belangrijke betekenis in de aanloop naar, alsmede in de legitimering van een interventie in Irak zijn dan ook de VN-wapeninspecties.

Op basis van de vermoedens over de ontwikkeling van massavernietigingswapens in Irak heeft de Amerikaanse regering het bewind van Saddam Hussein na 11 september een ultimatum gesteld. Bagdad dient opnieuw wapeninspecteurs toe te laten of het zal worden geconfronteerd met strafmaatregelen. De regering-Bush licht niet toe welke strafmaatregelen het zal treffen, maar de dreiging met militair geweld wordt bewust in stand gehouden. Gelet op de beperkte reikwijdte van economische sancties, waarvan de burgerbevolking het voornaamste slachtoffer is, kunnen de Verenigde Staten niet om een militair ingrijpen heen wanneer Saddam Hussein weigert wapeninspecteurs toe te laten. Een weigering medewerking te verlenen aan VN-wapeninspecties kan derhalve worden aangehaald als de belangrijkste reden voor een militair ingrijpen.

Geheel in lijn met de pragmatische koers die Saddam Hussein de afgelopen jaren heeft gevoerd en die gericht is op de handhaving van zijn regime, is het op dit moment zeer wel mogelijk dat Saddam Hussein zal besluiten toe te geven aan de verlangens van de Verenigde Naties. Hoewel hij zelfs in dat geval iedere mogelijkheid zal aangrijpen om daadwerkelijke inspectie van zijn productiefaciliteiten door VN-vertegenwoordigers in Irak te verhinderen, en de Verenigde Staten dus over argumenten zullen blijven beschikken voor een militair ingrijpen, zou een dergelijke stap een aantasting vormen van de ideologische en juridische basis voor een aanval op Irak. Zoals reeds gesteld werkt een dergelijke stap op zijn minst vertragend ten aanzien van een eventueel militair ingrijpen.

4. Scenario's

Hoe een eventuele interventie door de VS eruit zal zien, is op dit moment nog onbekend. Wel wordt hierover in de media, door experts, ambtelijke relaties en operationele contacten van de dienst uitvoerig gespeculeerd. Globaal zijn er drie opties:

4.1. Grootschalige interventie

Een grootschalige interventie zal niet worden gebruikt om Irak te dwingen wapeninspecteurs toe te laten, maar gericht zijn op het ten val brengen van het regime van Saddam Hussein. Naar verwachting zal alleen een dergelijke grootschalige interventie, gericht op het ten val brengen van Saddam Hussein, op steun van de Iraakse bevolking kunnen rekenen. Een dergelijke interventie lijkt ook de meeste kans van slagen te hebben.

De herinneringen aan 1991, toen de Verenigde Staten hun opmars richting Bagdad staakten en de Shi'ieten en Koerden in Irak, die in afwachting van de komst van de Amerikanen reeds in opstand waren gekomen, door het Iraakse leger massaal werden verslagen, liggen bij veel Irakezen nog vers in het geheugen.

Met de thans in de Golfregio aanwezige militaire capaciteit zijn de Verenigde Staten op dit moment niet in staat een grootschalige campagne tegen Irak uit te voeren, zo is de inschatting van militaire experts. Er zijn wel reeds signalen die erop wijzen dat de Verenigde Staten hun activiteiten in de Golfregio aan het intensiveren zijn. [REDACTED]

[REDACTED]
[REDACTED] Van grootschalige troepenbewegingen richting de Golfregio is op dit moment nog geen sprake.

Inzet van grondtroepen kan alleen worden gepleegd vanaf het grondgebied van de Golfstaten. Politieke complicaties van uiteenlopende aard verhinderen de inzet van Amerikaanse troepen op het grondgebied van Iran, Syrië of Jordanië. Een aanval vanuit Turkije of het gebied onder Koerdisch zelfbestuur is uitermate moeilijk vanwege de geografische situatie in het noorden van Irak. De steun van de Golfstaten, vooral Saudi-Arabië, is daarom onontbeerlijk voor een succesvol verloop van een Amerikaanse aanval die is gericht op de val van Saddam Hussein. Juist vanwege de benodigde troepenopbouw en de tijd die het langs diplomatieke weg verwerven van steun van de landen in de regio vragen, is uitvoering van dit scenario niet op korte termijn te verwachten. Eerder dient te worden gedacht aan een termijn van zes maanden tot een jaar.

4.2. *Interne machtsovername met luchtsteun*

Er zijn sterke aanwijzingen dat de Verenigde Staten niet alleen voornemens zijn om Saddam Hussein ten val te brengen, maar om ook te voorzien in een machtsovername door één of meerdere groeperingen binnen de huidige Iraakse oppositie. Volgens een groot aantal artikelen in de internationale pers spant de Amerikaanse inlichtingendienst CIA zich al jaren in om een militaire staatsgreep tegen Saddam Hussein te bewerkstelligen. Saddams controle over het leger en zijn inlichtingendiensten is echter zo alomvattend dat een staatsgreep bijzonder moeilijk uit te voeren is. Wel kan een militaire interventie door de Verenigde Staten de voorwaarden scheppen voor een succesvolle coup tegen Saddam Hussein.

[REDACTED]

4.3. *Kleinschalige en gerichte luchtacties*

Een derde mogelijkheid is een minder grootschalig ingrijpen, waarbij de Verenigde Staten middels luchtacties trachten de Iraakse faciliteiten voor de productie van nucleaire, biologische en chemische wapens uit te schakelen. [REDACTED]

Voor een dergelijke interventie is minder voorbereidingstijd nodig dan voor de genoemde grootschalige acties. Afgaand op uitslatingen van de Amerikaanse chefstaf generaal Myers is de huidige militaire capaciteit van de VS in de Golfregio reeds voldoende.

In dit scenario zal het regime van Saddam Hussein in staat zijn om langer tegenwicht te bieden en zal de Iraakse bevolking het voornaamste slachtoffer zijn. De Iraakse bevolking zal zich in dat geval, met name uit angst voor het regime, ofwel afzijdig of zelfs achter de eigen regering opstellen.

5. Reacties Internationaal

Hoe een militaire interventie door de Verenigde Staten (al dan niet in een coalitie met andere landen) zal verlopen en wat de uitkomst ervan zal zijn, is zeer moeilijk in te schatten. Een interventie heeft in potentie grote gevolgen voor de internationale diplomatieke verhoudingen en de stabiliteit in de regio. De etnische spreiding binnen de huidige Iraakse grenzen zal bij de ontwikkelingen in het post-Saddam-tijdperk een belangrijke rol spelen. In het meest negatieve scenario valt Irak in drie delen uiteen: een autonoom Koerdisch gebied in het noorden, een Sunnitsch midden-Irak en een Shi'ietisch zuid-Irak. Een dergelijke ontwikkeling zou de stabiliteit in de regio niet ten goede komen. Bovendien valt escalatie van een gewapend conflict tussen de Verenigde Staten en Irak niet uit te sluiten.

5.1. Iran

Iran lijkt geen voorstander te zijn van een Amerikaanse aanval op Irak, zeker wanneer dat zou leiden tot een pro-westers regime in Bagdad. Met name sinds de Amerikaanse interventie in Afghanistan prefereert Iran het regime van Saddam Hussein boven een op het westen geïntereerd regime in Irak. De VS heeft reeds invloed in diverse landen in de regio, zoals Israël, Turkije, Jordanië, de Verenigde Arabische Emiraten, Koeweit en Saudi-Arabië. Door de strijd tegen het terrorisme hebben de VS hun invloed uitgebreid naar landen rondom Iran, zoals de Centraal Aziatische Republieken, Pakistan en nu ook Afghanistan. Wanneer de Amerikanen een regering van (uit de VS en Europa afkomstige) Iraakse dissidenten in Irak zou installeren, zou Iran, als zo'n beetje enige opposant tegen het beleid van de Verenigde Staten in het midden-oosten, sterk geïsoleerd worden. Daarbij komt ook nog de ideologische dreiging van westerse (culturele) invloed op het strikt islamitische Iran.

Verder gelden veel van de Amerikaanse beschuldigingen jegens Irak ook voor Iran. Als dergelijke beschuldigingen aanleiding vormen voor een aanval op Irak, zou Iran (in theorie) de volgende kunnen zijn op de lijst van aan te vallen landen. Ook hecht Iran sterk aan het behoud van de territoriale integriteit van Irak. Indien een interventie zou leiden tot bijvoorbeeld afscheiding van de Koerden in noord-Irak, zou dit een precedentwerking kunnen hebben en tot escalatie van de Iraanse problemen met de Sunnitsche separatisten in Iraans Koerdistan kunnen leiden.

Ondanks dit alles is het allerminst waarschijnlijk dat Iran zal overgaan tot militaire acties tegen Amerikaanse strijdkrachten in geval van een aanval op Irak. Veeleer moet gedacht worden aan een sterk geformuleerd protest en mogelijk de aankondiging van maatregelen in politieke of economische sfeer die Amerikaanse belangen kunnen schaden.

5.2. Turkije

Tijdens de Amerikaanse aanval op Afghanistan heeft Turkije loyaal haar Amerikaanse bondgenoot gesteund. In het geval van een aanval op Irak zal de situatie iets genuanceerder liggen. Turkije is bang dat zij haar sleutelpositie in het Midden-Oosten zal kwijtraken als de VS in deze regio regimes aan de macht brengt die haar welgevallig zijn. Ook is Turkije bang dat de VS bij een eventuele invasie te veel beïnvloed zal worden door Koerdische politieke agenda's. Turkije geeft de voorkeur aan de optie dat de Amerikanen tijdens de aanval Turkije de mogelijkheid geven om Noord-Irak binnen te vallen. Turkije zou op deze manier controle kunnen krijgen over o.m. de olievelden bij Kirkoek. Na een dergelijke sleutelpositie ingenomen te hebben is het voor Turkije makkelijker om afspraken mbt. de Koerdische kwestie af te dwingen. Ook indien in Irak een democratische bewind aan de macht komt hoopt Turkije met dat bewind nadere afspraken over de Koerden te kunnen maken.

5.3. Koerden

De Koerden in noord-Irak voelen weinig voor een eventuele Amerikaanse aanval omdat zij onder de huidige omstandigheden nagenoeg autonoom zijn. Zij willen de huidige status quo dus handhaven. Zij zouden graag zien dat er op voorhand al afspraken gemaakt worden over de status van Koerdistan na eventuele Amerikaanse acties.

De Koerdische Arbeiderspartij PKK verwacht al langer dat de Verenigde Staten Irak aan zullen vallen. Ze hoopt dat de VS deze aanval samenwerkend met de Koerden in zullen zetten. Volgens de PKK hebben veel voormalige KDP en PUK-aanhangers deze partijen de rug toegekeerd.

5.4. Israel

Saddam Hussein heeft het lijden van het Palestijnse volk en zijn verzet tegen het bestaan van de staat Israel herhaaldelijk gebruikt als ideologisch drukmiddel op de regimes van pro-westerse Arabische staten. Door het afvuren van raketten op Israel probeerde hij de joodse staat bij de Golfoorlog in 1991 te betrekken en zijn verzet tegen de internationale coalitie zo te kunnen presenteren als een oorlog van de onderdrukte Arabische massa's tegen de het zionisme en de westerse hegemonie over het midden-oosten.

Wanneer er sprake is van een kleinschalige interventie en Saddam niet wordt geconfronteerd met een situatie die het voortbestaan van zijn bewind in gevaar brengt, zal hij zich waarschijnlijk beperken tot anti-Israëlische retoriek en zich niet wagen aan een aanval op de joodse staat. De inzet van massavernietigingswapens is dan minder waarschijnlijk, omdat de Iraakse autoriteiten de aanwezigheid van dit soort wapens in hun land de laatste jaren hardnekkig hebben ontkend. In het scenario dat de Verenigde Staten een grootschalige aanval uitvoeren, gericht op de val van het regime van Saddam Hussein, is de kans dat Irak een aanval door de Verenigde Staten zal beantwoorden door een (raket-)aanval op Israel aanzienlijk. Daarbij kan niet worden uitgesloten dat Irak gebruik zal maken van nucleaire, biologische of chemische wapens.

Behalve het feit dat Israel de Iraakse pogingen om massavernietigingswapens te produceren als een ernstige bedreiging ziet en er dan ook alles aan zal doen om bij te dragen aan de val van Saddam Hussein en de vernietiging van zijn wapenarsenaal, zal Israel een aanval door Irak

vrijwel zeker vergelden. De Arabische bondgenoten van de Verenigde Staten zullen zich in dat geval in een buitengewoon moeilijke positie gebracht zien. Het zwartste scenario is een spiraal van geweld, die zich verder uitbreidt naar andere landen in het midden-oosten.

5.5. Marokko

Een eventueel Amerikaans militair optreden tegen Irak zal bij velen in Marokko op groot onbegrip stuiten en tot (woedende) reacties leiden. Velen zien Irak als het slachtoffer van het VN-embargo dat vooral onder invloed van Washington ingesteld is. In het islamitische Marokko bestaat veel compassie met het volk van Irak dat in hun ogen onnoemelijk veel te lijden zou hebben als gevolg van dat embargo en van de bombardementen door de Amerikaanse luchtmacht. Het is niet te verwachten dat in Marokko de regering de algemeen gevoelde sympathie voor Irak zou willen onderdrukken door demonstratieverboden uit te vaardigen. Dit uit welbegrepen eigenbelang.

6. Reacties in Nederland

6.1. Iraakse gemeenschap

De Iraakse gemeenschap in Nederland is zeer divers en bestaat uit ongeveer 40.000 personen, die verspreid over het land wonen. De Iraakezen kunnen worden verdeeld naar religie (Sunnieten, Shi'ieten), etniciteit (Arabieren, Koerden), politieke oriëntatie (die weer deels door de eerder genoemde grenzen heen loopt). H

6.1.1. Zorg voor familie en bekenden

Veel in Nederland verblijvende Iraakezen hebben nog familie, vrienden en bekenden in Irak. Het spreekt voor zich dat de zorg om hun veiligheid onder de in Nederland verblijvende Iraakezen sterk zal toenemen. Ten tijde van de Golfoorlog leidde dit tot de organisatie van enkele demonstraties om aandacht te vragen voor het lijden van de Iraakse bevolking en fondsenwerving om de Iraakse bevolking te helpen met bijvoorbeeld voedsel en medicijnen. Indien een militaire interventie tot aanzienlijke aantallen burgerslachtoffers leidt, kan deze zorg mogelijk omslaan in onrust en vormen van protest. Naar verwachting zullen dergelijke demonstraties een vreedzaam karakter kennen, hoewel nooit valt uit te sluiten dat individuen of groepen overgaan tot meer militante vormen van protest. Ervaringen in het verleden (Golfoorlog) laten zien dat de aard en omvang van dergelijke reacties in de Iraakse gemeenschap in Nederland meevallen.

6.1.2. Steunbetuigingen aan Saddam Hussein

Het overgrote deel van deze gemeenschap bestaat uit Iraakezen die hun land zijn ontvlucht vanwege de politieke, maatschappelijke of economische situatie. Naar verwachting zullen slechts weinig Iraakezen sympathie koesteren voor Saddam Hussein en zich manifesteren met zijn regime. Pro-Saddam-demonstraties door Iraakezen zijn dan ook niet te verwachten, tenzij de val van Saddam op zich laat wachten en de militaire acties leiden tot grote aantallen burgerslachtoffers.

6.1.3. Beïnvloeding vanuit Irak

Tijdens de laatste Golfoorlog trachtte Saddam Hussein in te spelen op sentimenten bij Irakezen en moslims in de rest van de wereld. [REDACTED]

6.1.4. [REDACTED]

Deze onderlinge verdeeldheid geldt ook voor de veronderstelde koepelorganisatie van Iraakse oppositiegroeperingen, het 'Iraqi National Congress' (INC) onder leiding van Ahmed Al-Chalabi. [REDACTED]

[REDACTED]. Naast het INC bestaan er twee organisaties die zich INA noemen, namelijk het 'Iraqi National Accord', ook aangeduid als Al-Wifaq, en de 'Iraqi National Assembly', die tot 1996 deel uitmaakte van het INC. Verder is er nog de 'Iraqi National Party', gevestigd in Syrië. [REDACTED]

De belangrijkste oppositiepartij in het shi'ietische zuiden van Irak, de 'Supreme Council for the Islamic Revolution in Iraq' (SCIRI), vormt als gevolg van haar fundamentalistische signatuur geen aanvaardbare regeringskandidaat voor de Verenigde Staten. [REDACTED]

De 'Iraakse Communistische Partij' (ICP) is meer een netwerk van veelal hoger opgeleide Irakezen. [REDACTED]

Bij een eventuele machtsovername in Irak lijkt wel een rol weggelegd voor een aantal groeperingen van Iraakse ex-militairen, waaronder de recent in Nederland opgerichte 'Tajammu'a Al-Dhohbat Al-Ahrar' (Assemblée van Vrije Officieren). [REDACTED]

[REDACTED]
Verder is in de media de naam van generaal Nizar al-Da'ir al-Khazraji genoemd als kandidaat voor de opvolging van Saddam Hussein, zodra deze van het toneel verdwijnt. Ook Al-Khazraji, die momenteel in Denemarken verblijft, is betrokken bij een beweging van Iraakse ex-militairen. [REDACTED]

6.1.5. Toename Iraakse asielzoekers

Op het moment dat het bewind van Saddam Hussein ten val komt, zal mogelijk een groot aantal personen die nu deel uitmaken van het Ba'ath-regime naar het buitenland vluchten. Het is niet onwaarschijnlijk dat een aantal van hen naar Nederland zal uitwijken.

Een eventuele komst naar Nederland van personen die deel uitmaken van het huidige Iraakse regime, dat op grote schaal mensenrechten schendt, kan de internationale reputatie van Nederland in het geding brengen. Ook kunnen genoemde personen onrust veroorzaken binnen de Iraakse gemeenschap in Nederland.

6.2. Andere gemeenschappen

Met name radicale moslims zullen een aanval op Irak zien als een aanval op de islam en beschouwen als een bevestiging van de door hen zo verfoeide bemoeienis van de VS in het midden-oosten. Grootschalige onrust binnen de diverse (moslim-)gemeenschappen in Nederland wordt (wellicht met uitzondering van de Marokkaanse gemeenschap) echter niet verwacht.

6.2.1. Iraanse gemeenschap

De Iraniërs in Nederland zullen er over het algemeen niet rouwig om zijn, wanneer het regime van de oude vijand Saddam ten val wordt gebracht. Weliswaar zal mogelijk een (klein) deel van de Iraanse gemeenschap hier te lande de bovenstaande Iraanse opvatting over Amerikaanse invloed in de regio delen, maar dat zal naar verwachting niet leiden tot excessen. Voor de Iraanse oppositiebeweging Mujahedin-e Khalq (MKO) levert een eventuele aanval op Irak wel problemen op. De MKO voert vanuit militaire bases in Irak strijd tegen het Iraanse regime. Aangezien de MKO, die kan worden beschouwd als een terroristische organisatie, haar krediet in het westen geleidelijk aan heeft verspeeld, is de verwachting dat de organisatie desondanks 'low profile' zal blijven, teneinde niet nog meer terrein te verliezen.

6.2.2. Turkse gemeenschap

De meeste Turken in Nederland zullen zich conformeren aan het standpunt van de Turkse regering. Conservatievere geledingen onder de Turkse moslims zullen een Amerikaanse aanval sterk afkeuren. Zij veroordelen de in hun ogen hypocriete Amerikaanse politiek waarbij Israël ongemoeid gelaten wordt. Er zijn geen aanwijzingen dat er van de kant van de Turkse gemeenschap ongeregeldeheden te verwachten zijn indien de Verenigde Staten Irak aanvallen.

6.2.3. Koerdische gemeenschap

PKK-aanhangers zullen zich conform de partijlijn opstellen. Iraakse Koerden zullen aanvankelijk ambivalent staan ten opzichte van een Amerikaanse aanval. De gemoederen zouden in negatieve zin kunnen omslaan als er onder de Koerdische bevolking in Irak veel burgerslachtoffers vallen.

Het is denkbaar dat de Koerden na de eventuele val van het regime in Irak gebruik zullen maken van de veranderende (en op dat moment onzekere) politieke situatie in Irak, door bijvoorbeeld nadrukkelijker te streven naar zelfstandigheid van noord-Irak.

6.2.4. Marokkaanse gemeenschap

Spontane protesten in steden met grote concentraties Marokkanen (en moslims) zijn niet uitgesloten. De kans bestaat dat in de verhouding tussen de gematigde en de meer radicale anti-VS-gezinden er een verschuiving ten nadele van de gematigden zal optreden. Signalen die in die richting wijzen zijn evenwel tot nu toe niet ontvangen. Het Marokkaanse crisisteam, dat na 11 september 2001 werd opgericht, is inmiddels al twee maanden ontbonden. Het is niet bekend of er een nieuw crisisteam zal worden opgericht om een matigende invloed uit te oefenen.

6.2.5. Afghaanse gemeenschap

Er zijn geen aanwijzingen dat een eventuele aanval van de Verenigde Staten tegen Irak tot reacties zal leiden binnen de Afghaanse gemeenschap in Nederland. Deze gemeenschap wordt volledig in beslag genomen door het vredesproces in Afghanistan. Tijdens de oorlog tegen de Taliban en Al Qaida kon de Verenigde Staten op heel wat steun rekenen van de Afghanen in Nederland. Het is dan ook niet te verwachten dat een aanval van de Amerikanen op Irak hen anti-Amerikaanse sentimenten zal brengen. Ook zijn er geen aanwijzingen dat op een zijspoor gezette islamisten zoals Hekmatiyar, Sayyaf en Rabbani op veel steun kunnen rekenen bij de Afghanen in Nederland. Er zijn geen signalen dat er bij het klein aantal aanhangers in Nederland van de Taliban en van de genoemde islamisten plannen bestaan voor gewelddadige acties tegen Amerikaanse doelen naar aanleiding van een aanval van de Verenigde Staten tegen Irak.

6.2.6. Pakistaanse gemeenschap

Zo ook is te verwachten dat een eventuele aanval van de Verenigde Staten op Irak weinig weerslag zal hebben op de Pakistaanse gemeenschap in Nederland. Weliswaar is in Nederland een klein aantal aanhangers van Pakistaanse radicaal islamitische groeperingen aanwezig, maar net zoals in Pakistan zelf worden deze meer in beslag genomen door de situatie in Kashmir en de confrontatie tussen radicale hindoes en moslims in India.

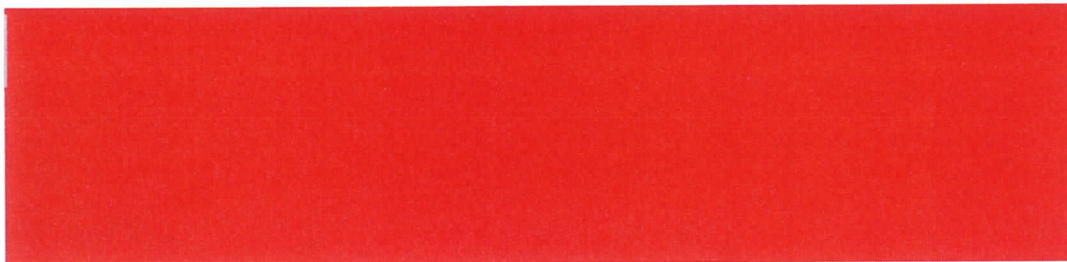
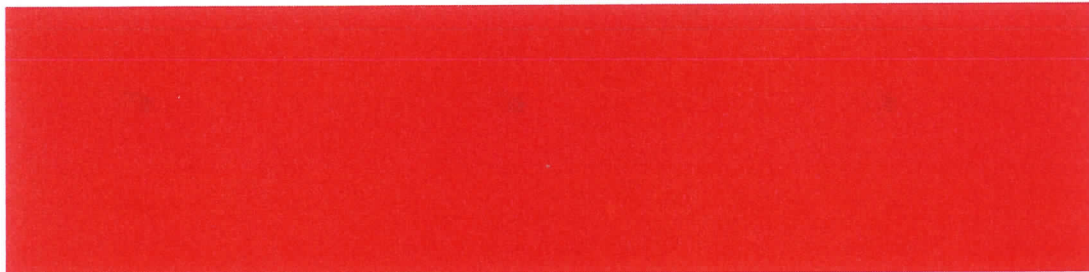
6.3. Terroristische aanslagen

Conflicten in de Golfregio hebben in het verleden niet geleid tot de dreiging van terroristische aanslagen. De huidige situatie is echter niet helemaal te vergelijken met bijvoorbeeld de Golfoorlog (1991), waarbij het de internationale coalitie ging om het bevrijden van Koeweit en de positie van Saddam Hussein nimmer echt in gevaar is geweest. Een militaire interventie in Irak is dit keer expliciet gericht tegen het regime van Saddam Hussein en gerelateerd aan de strijd tegen het terrorisme.

In relatie tot diverse terroristische aanslagen die in de afgelopen jaren zijn gepleegd en waarvan onbekend is door wie ze zijn gepleegd, wordt Irak genoemd als één van de mogelijke opdrachtgevers. Daarbij wordt veelal opgemerkt dat de Golfoorlog in de ogen van Saddam Hussein nooit is afgelopen. Saddam zou hierin zijn motivatie vinden om de VS telkens nieuwe

slagen toe te brengen. Ook wordt er vaak op gewezen dat Saddam Hussein tot alles in staat moet worden geacht indien hij in het nauw gedreven zou worden.

Binnenlandse Veiligheidsdienst, 20 maart 2002

